

Sygn. akt III AUa 317/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Beata Górską
Sędziowie:	SSA Anna Polak SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 26 stycznia 2017 r. w Szczecinie

sprawy M. B. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 lutego 2016 r. sygn. akt VI U 4/16

oddala apelację.

SSA Anna Polak SSA Beata Górską SSO del. Gabriela Horodnicka -Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 317/16

UZASADNIENIE

Decyzją z 12 listopada 2015 r. organ rentowy, po rozpoznaniu wniosku z 6 października 2015 r., odmówił M. B. (1) prawa do emerytury pomostowej na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656). W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie udowodnił okresu pracy w warunkach szczególnych wynoszącego co najmniej 15 lat, a po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej. Organ rentowy wskazał zarazem, iż uznał za udowodnione przez ubezpieczonego tylko 7 miesięcy i 25 dni pracy w warunkach szczególnych, przypadające w okresie od 1 marca 1983 r. do 25 października 1983 r. Odmówił natomiast uwzględnienia w takim stażu okresu zatrudnienia od 5 sierpnia 1968 r. do 28 lutego 1983 r., wskazując że „z legitymacji ubezpieczeniowej wynika, że ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku elektryka,

natomiast świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 09.09.1998 r. dotyczy stanowiska elektromontera okrętowego. Zakład pracy wystawiając świadectwo pracy w szczególnych warunkach na podstawie posiadanej dokumentacji, ma obowiązek określić rodzaj wykonywanej pracy ściśle według wykazu stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r.”

Ubezpieczony – reprezentowany przez pełnomocnika będącego radcą prawnym - złożył odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę i przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej. Wskazał, iż w całym spornym okresie wykonywał pracę w warunkach szczególnych, tj. pracę bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach w charakterze elektromontera. Na poparcie swoich twierdzeń wniósł o przesłuchanie świadków.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podnosząc argumentację jak w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 4 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

M. B. (2) urodził się w dniu (...). W dniu 26 marca 2015 r. złożył w ZUS O/S. wniosek o emeryturę pomostową. W tym czasie nie pozostawał w stosunku pracy. Nie był też członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Ubezpieczony legitymuje się okresem ubezpieczenia wynoszącym 36 lat, 4 miesiące i 19 dni okresów składkowych i nieskładkowych. W okresie od 5 sierpnia 1968 r. do 30 kwietnia 1986 r. M. B. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Stoczni (...) w S.. W okresie od 26 października 1983 r. do 30 kwietnia 1986 r. korzystał z urlopu bezpłatnego. W czasie zatrudnienia w Stoczni (...), w okresie od 5 sierpnia 1968 r. do 28 lutego 1983 r., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace bezpośrednio przy budowie statków morskich w stoczni na stanowisku elektromontera okrętowego. Były to prace o jakich mowa w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w wykazie A, dziale III, pod pozycją 90. Z kolei w okresie od 1 marca 1983 r. do 25 października 1983 r. M. B. zajmował w Stoczni (...) stanowisko mistrza. W tym czasie wykonywał pracę w warunkach szczególnych o jakiej mowa w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w wykazie A, dziale XIV, pod pozycją 24.

Po dniu 31 grudnia 2008 roku M. B. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie mogło zostać uwzględnione. Zgodnie bowiem z treścią przepisu art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 965 z późn. zm.), prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;

6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że w niniejszej sprawie niespornym było, iż po dniu 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, stąd do jego sytuacji zastosowanie mógł znaleźć wyłącznie przepis art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, w którym przewidziano – na zasadzie wyjątku od powszechnie obowiązującej zasady - że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Sąd meriti podkreślił, że przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter norm bezwzględnie obowiązujących. Przesłanki nabycia prawa do emerytury na podstawie przepisów o emeryturach pomostowych muszą być spełnione łącznie, co oznacza, że brak choćby jednego z tych warunków powoduje niemożność nabycia uprawnień emerytalnych. Także przewidzianych w prawie wyjątków od ustalanych zasad przechodzenia na emeryturę czy rentę nie można traktować rozszerzająco. Jeśli więc ubezpieczony mógłby przejść na emeryturę pomostową tylko w drodze wyjątku, po spełnieniu przesłanek wymienionych w art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, koniecznym jest by spełnił każdą z nich łącznie.

Mając to na uwadze, Sąd Okręgowy wskazał, iż w orzecznictwie sądów (w tym przede wszystkim w orzecznictwie Sądu Najwyższego) wyrażany jest jednolity pogląd, że nie spełnia przesłanki określonej w art. 49 pkt 3 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych ubezpieczony, którego dotychczasowy okres pracy nie jest okresem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych (wyrok Sądu Najwyższego z 4 grudnia 2013 r., sygn. akt II UK 159/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 9 stycznia 2013 r., III AUa 1050/12; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2011 r. I UK 276/11; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2012 r. I UK 164/12). Pogląd ten Sąd pierwszej instancji w pełni podzielił i wskazał, iż stosownie do definicji zawartej w przepisie art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, mogące z wiekiem z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, stawiające przed pracownikami - mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej - wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku. Wykaz tych prac określa załącznik nr 1 do ustawy. Z kolei pod pojęciem prac o szczególnym charakterze ustawodawca rozumie, zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy, prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

Sąd meriti powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z 13 marca 2012 r. w sprawie II UK 164/11, w którym wyraził on pogląd, że wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy "o szczególnym charakterze" lub "w szczególnych warunkach" nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogła obniżyć się z wiekiem.

W ocenie Sądu Okręgowego, z powyższego wynika, że warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wykładni językowej przepisów art. 4 i 49 omawianej ustawy, jest więc legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po 1 stycznia 2009 r., co w przypadku M. B. nie miało jednak miejsca. W przypadku kiedy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do "nowego" świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy). Oznacza to, że brak jest podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, który wprawdzie wykonywał pracę zaliczaną do „prac w warunkach szczególnych” przez rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r., odnoszące się do przyznawania prawa do wcześniejszej, „zwykłej” emerytury, ale praca ta nie jest już obecnie zaliczana do kategorii prac w warunkach szczególnych, uprawniających do emerytury pomostowej.

Z uwagi na powyższe, zdaniem Sądu pierwszej instancji, koniecznym stało się przyjęcie, iż M. B. nie spełnia przesłanki określonej w art. 49 pkt 3, tj. przesłanki legitymowania się co najmniej 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze - w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. O ile bowiem praca w charakterze elektromontera okrętowego była kwalifikowana jako praca uprawniająca do wcześniejszej emerytury w myśl dotychczas obowiązujących przepisów, o tyle nie została ona obecnie przez ustawodawcę uznana za pracę, której wykonywanie daje prawo do przejścia na emeryturę pomostową. Ani w jednym, ani w drugim załączniku do ustawy o emeryturach pomostowych nie została bowiem wymieniona praca, którą można byłoby uznać za tożsamą z pracą elektromontera, wykonywaną przy budowie i remoncie statków. Jedynymi pracami elektromonterskimi, jakie w świetle ustawy dają prawo do emerytury pomostowej są bowiem prace o jakich mowa w załączniku nr 2 do ustawy, pod pozycją 17, tj. prace elektromonterów bezpośrednio przy usuwaniu awarii oraz eksploatacji napowietrznych sieci elektroenergetycznych w warunkach prac pod napięciem. Takich zaś prac, co niesporne, M. B. nie wykonywał.

W świetle powyższego Sąd Okręgowy uznał, iż ubezpieczony nie spełnił łącznie wszystkich warunków koniecznych do przyznania wnioskowanego świadczenia. Koniecznym stało się więc oddalenie odwołania, o czym orzeczono na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Na zakończenie Sąd pierwszej instancji wskazał, że nie przeprowadził w toku procesu wnioskowanych przez ubezpieczonego dowodów z zeznań dwóch świadków, uznając iż jest to zbędne, ponieważ już tylko w oparciu o dowody z dokumentów Sąd ten doszedł do przekonania, że w czasie zatrudnienia w Stoczni (...). B. wykonywał pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. Nie było więc potrzeby przesłuchiwać na tę samą okoliczność jeszcze świadków, tym bardziej, że – jak wskazano wyżej – wykonywanie przez ubezpieczonego przez okres ponad 15 lat pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu poprzednich przepisów nie stanowiło przesłanki umożliwiającej przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej w oparciu o przepisy obecnie obowiązujące.

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodził się ubezpieczony, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

Naruszenie przepisów prawa materialnego to jest:

- art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 748) (dalej u.e.r.f.u.s.) poprzez określenie warunków nabywania prawa do emerytur ubezpieczonego na podstawie ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, podczas gdy ubezpieczonemu przysługiwało uprawnienie do nabycia emerytury na podstawie art. 184 u.e.r.f.u.s.,

- art. 184 u.e.r.f.u.s poprzez nieuwzględnienie odwołania ubezpieczonego i nieprzyznanie mu prawa do emerytury pomimo ukończenia 60 roku życia i posiadania przez ubezpieczonego ogólnego stażu ubezpieczeniowego co najmniej 25 lat oraz co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze,

- art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych poprzez przyjęcie, iż praca, wykonywana przez ubezpieczonego w Stoczni (...) w okresie od 5 sierpnia 1968 r. do 30 kwietnia 1986 r. nie była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze, o której mowa w ustawie o emeryturach pomostowych.

Apelujący zarzucił również błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż ubezpieczony nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze, o której mowa w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych przez okres ponad 15 lat.

Mając powyższe uchybienia skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wskazał, że Sąd co do zasady trafnie ustalił, iż ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych i szczególnym charakterze przez okres ponad 15 lat. Niemniej w ocenie ubezpieczonego Sąd błędnie ustalił, iż była to tylko praca, w warunkach szczególnych, o której mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., ale nie była ona pracą w warunkach szczególnych, o której mowa w ustawie o emeryturach pomostowych. Powyższe ustalenia Sądu w przedmiotowym zakresie są również sprzeczne z ustaleniami ZUS, który uznał, iż ubezpieczony w okresie od 1.03.1983 r. do 25.10.1983 r., to jest przez okres 7 miesięcy i 25 dni wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. W pozostałym zakresie ZUS odmówił uznania pracy ubezpieczonego w Stoczni (...), jako pracę w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, albowiem występowała sprzeczność pomiędzy świadectwem pracy, a legitymacją ubezpieczeniową. W związku z powyższym skoro ZUS uznał, iż ubezpieczony w okresie od 1.03.1983 r. do 25.10.1983 r., to jest przez okres 7 miesięcy i 25 dni wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, a Sąd ustalił, iż świadectwo pracy ubezpieczonego, a nie legitymacja ubezpieczeniowa, jest decydujące odnośnie ustalenia, czy ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych, to Sąd winien ustalić, iż cały okres pracy ubezpieczonego w Stoczni (...) był pracą w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Pomimo prawidłowego ustalenia przez Sąd, iż świadectwo pracy jest decydujące, a nie legitymacja ubezpieczeniowa, to Sąd dokonał błędnego ustalenia, iż ubezpieczony nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych według ustawy o emeryturach pomostowych. W wyniku błędnego ustalenia, stanu faktycznego Sąd odmówił przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej.

Abstrahując od powyższego apelujący wskazał, iż Sąd błędnie przystąpił do badania, uprawnień ubezpieczonego do emerytury na podstawie ustawy o emeryturach pomostowych, zanim nie zbadał, czy ubezpieczony nie spełnia warunków do przyznania emerytury na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie bowiem z art. 24 ust. 2 u.e.r.f.u.s. dla ubezpieczonych, urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, z wyjątkiem ubezpieczonych mających prawo do emerytury na warunkach określonych w art. 32, 33, 39, 40, 46, 50, 50a i 50e, 184 oraz w art. 88 ustawy, o której mowa. w art. 150, zostaną ustanowione emerytury pomostowe.

Ubezpieczony podniósł, iż Sąd ustalił, że ubezpieczony urodzony (...), a więc po 31 grudnia 1948 r. posiada ponad 15 lat pracy w warunkach szczególnych i szczególnym charakterze oraz 36 lat składkowych. Ponadto ubezpieczony wskazuje, iż co najmniej 25 lat składkowych posiadał przed 1 stycznia 1999 r. Powyższy stan faktyczny świadczy o tym, iż ubezpieczony na podstawie art. 184 u.e.r.f.u.s. uzyskał prawo do emerytury na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Jeśli bowiem ubezpieczony na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS posiadał wymagany do uzyskania prawa, do emerytury w wieku obniżonym ogólny

staż ubezpieczeniowy co najmniej 25 lat oraz co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a nie spełniał wówczas jedynie warunku wieku, to okres pracy w warunkach szczególnych musiał być rozumiany w sposób, jaki był ukształtowany przed wprowadzeniem ust. 1a. pkt 1 do treści art. 32 ustawy, gdyż wymaga tego zasada ochrony ekspektatywy prawa do emerytury (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09).

Mając powyższe na względzie ubezpieczony wniósł o uwzględnienie apelacji.

W odpowiedzi a apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie, podtrzymując w całości swoją dotychczasową argumentację.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się nieuzasadniona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji jest prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał trafnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia i rozważania prawne Sądu Okręgowego, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z 22 sierpnia 2001 r., V CKN 348/00, Lex nr 52761). Sąd Apelacyjny podzielił również stan prawny wskazany jako podstawa rozstrzygnięcia.

Rację ma Sąd Okręgowy przyjmując, że w przypadku kiedy osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do emerytury pomostowej jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy). Warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wskazanych przepisów ustawy o emeryturach pomostowych jest łączne spełnienie przesłanek w niej wskazanych. Oznacza to, że jeżeli chociaż jeden ze wskazanych warunków nie zostanie spełniony, to nie ma podstaw do przyznania ubezpieczonemu emerytury pomostowej.

Po analizie zarzutów zawartych w apelacji oraz dotychczas przeprowadzonego postępowania Sąd Apelacyjny zaznacza, że przedmiotem sporu pozostawało ustalenie, czy ubezpieczony spełnia przesłanki do przyznania emerytury pomostowej. W szczególności należało ustalić czy sporne okresy pracy w Stoczni były okresami wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Ponieważ ubezpieczony nie wykazał, że faktycznie po dniu 31 grudnia 2008 r., wykonywał pracę w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, należało zbadać, czy nie zachodzą w niniejszej sprawie przesłanki do zastosowania art. 49 przywołanej ustawy. Jeżeli bowiem ubezpieczony, nie wykonywał po dniu wejścia w życie ustawy pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (art. 4 pkt 6 cyt. ustawy), nabycie prawa do emerytury pomostowej jest możliwe na warunkach określonych w powyższym przepisie.

Zgodnie z art. 49 prawo do emerytury, przysługuje również osobie, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, która spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12 oraz w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Należy przy tym zaznaczyć, że odstępstwo od zasady wynikającej z art. 4 pkt 6 ustawy zawężone jest wyłącznie do tych ubezpieczonych, którzy na dzień 1 stycznia 2009 r. legitymują się okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych ale wyłącznie w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych (art. 49 pkt 3 tej ustawy), a ściślej, aby była to praca wymieniona w załączniku 1 lub 2 do tej ustawy.

W spornych okresach, których zaliczenia domagał się ubezpieczony, świadczył on pracę w Stoczni (...). W okresie od 5 sierpnia 1968 r. do 28 lutego 1983 r., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace bezpośrednio przy budowie statków morskich w stoczni na stanowisku elektromontera okrętowego. Były to prace o jakich mowa w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w wykazie A, dziale III, pod pozycją 90. Z kolei w okresie od 1 marca 1983 r. do 25 października 1983 r. M. B. zajmował w Stoczni (...) stanowisko mistrza. W tym czasie również wykonywał pracę w warunkach szczególnych o jakiej mowa w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w wykazie A, dziale XIV, pod pozycją 24.

Prace tego typu nie zostały uwzględnione w ustawie o emeryturach pomostowych.

Po dniu 31 grudnia 2008 roku M. B. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Jakkolwiek więc na gruncie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, praca ta jest uznawana za świadczoną w warunkach szczególnych, to należy mieć na względzie, że tylko część stanowisk pracy wykazanych w powyższym rozporządzeniu, została uwzględniona przez ustawodawcę w załącznikach do ustawy o emeryturach pomostowych i na jej potrzeby.

Sąd Apelacyjny podkreśla zarazem, że katalog stanowisk uprawniających do otrzymania emerytury pomostowej ma charakter numerus clausus i nie pozwala posiłkować się innymi aktami przy ustalaniu prawa do tego świadczenia. Ustawodawca wyraźnie rozgraniczył emeryturę w wieku obniżonym (art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) oraz emeryturę pomostową, której to domagał się M. B. (1). Są to świadczenia odmienne i całkowicie odrębne od siebie, a także regulowane innym aktem prawnym. Stąd też nie jest możliwe posiłkowanie się, w przypadku ustalania prawa do emerytury pomostowej, przepisami dotyczącymi emerytury w wieku obniżonym. Sąd Apelacyjny podkreśla, że emerytura pomostowa jest przywilejem, wyjątkiem od reguły, a przepisy jej dotyczące należy interpretować ściśle. Wielokrotnie Sąd Najwyższy prezentował stanowisko, że przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego - ze względu na swoją istotę i konstrukcję - podlegają wykładni ścisłej (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 16 sierpnia 2005 r., sygn. akt I UK 378/04, OSNP 2006 nr 13 - 14, poz. 218; 23 października 2006 r., sygn. akt I UK 128/06, OSNP 2007 nr 23 - 24, poz. 359; 29 stycznia 2008 r., sygn. akt I UK 239/07, OSNP 2009 nr 7 - 8, poz. 103; 4 marca 2008 r., sygn. akt II UK 129/07, OSNP 2009 nr 11 - 12, poz. 155; 19 maja 2009 r., sygn. akt III UK 6/09, LEX nr 509028).

Za niezasadny należało uznać także zarzut naruszenia art. 184 o emeryturach i rentach z FUS przez nieprzyznanie przez organ rentowy prawa do emerytury na podstawie tego przepisu.

Należy wskazać, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych postępowanie sądowe ma charakter odwoławczy i kontrolny, w związku z czym przedmiot i zakres rozpoznania oraz rozstrzygnięcia sądu są wyznaczone w pierwszej kolejności przez wniosek ubezpieczonego i przedmiot decyzji organu rentowego, a w drugiej - przez żądanie zgłoszone we wniesionym od niej odwołaniu. W niniejszej sprawie przedmiotem zaskarżonej decyzji i w konsekwencji przedmiotem sporu w sprawie sądowej było (co wynika jednoznacznie z treści wniosku złożonego przez ubezpieczonego) prawo wnioskodawcy do emerytury pomostowej, a nie prawo do emerytury w wieku obniżonym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych. Przyznanie prawa do emerytury pomostowej wymaga spełnienia ustawowo określonych przesłanek warunkujących nabycie do niego prawa z mocy cytowanej ustawy o emeryturach pomostowych, a nie z ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Aby skutecznie domagać się przyznania prawa do emerytury w wieku obniżonym ubezpieczony musi złożyć stosowny wniosek.

Mając na uwadze powyższe rozważania i jednoznaczną treść przepisów regulujących przyznawanie prawa do emerytury pomostowej, należało uznać, że ubezpieczony nie wykazał, aby przez wymagany okres czasu pracował w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. nr 965 t.j. z 2015 r.). Sąd Apelacyjny nie widział podstaw do prowadzenia dalszego postępowania dowodowego, bowiem wszystkie okoliczności sporne zostały dostatecznie wyjaśnione przez Sąd pierwszej instancji i nie zachodziła potrzeba uzupełniania materiału dowodowego.

Mając na uwadze powyższą ocenę prawną, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonego.

SSA Anna Polak SSA Beata Górka SSO (del.) Gabriela Horodnicka-

Stelmaszczuk